והאיבא קמיצה. ומה שמקשה ר"י דבפ' קמא דמנחות (דף יא.) אמרינן גבי מנחת מאפה ומחבת ומרחשת זו היא עבודה קשה שבמקדש ובפרק כל המנחות בלות מלה (שם דף נד.) אמרינן אין לך שקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא[א] נראה לי דהנך ג' דקא חשיב הכא עבודות קשות הם להכין לעשות שיש בהן צער מליקה למלוק בצפורנו לחתוך המפרקת וכן קמיצה דמנחת מאפה שיש לו צער לכהן למחוק בגודלו מלמעלה ובאצבע קטנה מלמטה ולהשוות דבר קשה וכן בחפינה כדמפרש שנוטל הבזך בשיניו ועוד מפרש לקמן שהיה צריך ליזהר מאד שלא יכוה מחוט הגחלים אבל גבי מנחת חוטא לא קאמר אין לך עבודה קשה יותר ממנחת חוטא אלא קשה לקמיצה קאמר לפי שאין מגובלת אין יכול להשוות בשעת קמיצה[ב] אבל צער אין לו:

שאני התם דיליף שה שה מפסח. מכאן יש לדקדק הא דקאמר רבא במרובה (ב"ק דף עז:) זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים היינו שה [דפסח] כדאמרינן הכא דילפינן מיניה שה דפטר חמור ומרובה מסקינן דבנין אב דרבא לפטר חמור אינטריך וכדתנן אין פודין לא בעגל וכו' ולא כמו שפירש"י בפרק אותו ואת בנו (חולין דף עח:) דבנין אב דרבא משה כשבים ושה עזים[ג] על שיהא אבוי ואמו שייהם כשבים או שייהם עזים[ד] ועוד קשה לפירושו מההיא דמרובה גופה דפריך התם ולרבי אלעזר דמתיר בכלאים מפני שהוא שה בנין אב דרבא למאי אתא ומשני לטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ולא כרבי יהושע דאי רבי יהושע משה כשבים ושה עזים על כן נראה כמו שפירשתי דמשה דפסח נפקא אבל מימה דבנין אב דרבא לא הוי משה כשבים ושה שהוא דקאמר נאמר כאן שה ונאמר להלן שה מה להלן פרט לכל השמות הללו וכו' ועוד מאי שנא דנקט רבא להוציא כלאים טפי מטריפה שהוא דקאמר נאמר כאן שה ונאמר להלן שה מה להלן שה מה לכתיב דכתיב ביה אם לרבות הכלאים כדאיתא בפ' אלו דברים (דף יב.) אבל אחד כשב ואחד עז לא הוי שה. שם. ה. כלומר ולא צריך לבנין אב דרבא. תוס' ב"ק עז: ד"ה זה. ז. דכל הני נפקא לן דאין פודין פטר חמור ומשה דפסח, דקאמר התם מה להלן פרט לכל השמות הללו. שם. ז. [ו]טרפה ושחוטה נפקי מג"ש דשה שה מפסח כדאמר בבכורות וכו', וכלאים מבנין אב דרבא. תוס' חולין עח: ד"ה זה. ח. דשה גמור הוא בין דאולת בתר אב בין דאולת בתר אם. שם. ט. כי היכי דלא ממעטינן שאינו זכר תמים ובן שנה מג"ש, משום תפדה תפדה ריבה. תוס' ב"ק שם. י. [ו]איך אמרינן דלגופיה לא איצטריך וכו' [הא] עדיין לא היה נכתב איסור כלאים בקדשים. טיטמ"ק ב"ק שם: ד"ה נשם תוס' חיטוים. יא. [ו]כשכתבו משה דאז ניתנה תורה לא איצטריך לגופיה. שם. יב. דהוה ביה מום בין שחיטה לקבלה. רש"י זמיש כה: ד"ה ואמר. יג. צריך שיהא שלם בשעת קבלה כבשעת שחיטה. שם ד"ה שהיה. יד. דהאי בפר [כהן משיח] כתיב. שם ד"ה אשכחן. טו. ואין לך בעל מום גדול מזה. שם ד"ה שנאמיר. טז. כל הווייתו יהיה בן שנה, אבל אם נכנס בשנה שניה בין שחיטה לזריקה פסול וכו', אבל הם לא תילף מיניה דהאי יהיה לאו אחמים קאי. שם ד"ה מרגומה. יז. [ו]ניחא נמי כי בעי במרובה לר' אלעזר דמתיר בכלאים בנין אב דרבא למאי הלכתא ולא קאמר לטרפה ושחוטה דהנהו מגזירה שוה נפקי. תוס' חולין שם. יח. והא עיקר בנין אב לא אייתר בפסח אלא משום דמקדשים נפקא. שם. יט. [ו]עושה כאילו קים ליה בפסח במקום אחר. שם. כ. דמקרא אחרינא נפקא לן בפסח למעוטי כלאים. תוס' ב"ק שם.

ביצד הוא עושה [א]אוחז את הבזך בראש אצבעותיו ויש אומרים בשיניו [א] ומעלה בגודלו עד שמגעת לבין אצילי ידיו [ב]וחוזר ומחזירה לתוך חפניו [ג]וצוברה [ד]כדי שיהא עשנה שוהה לבוא ויש אומרים מפזרה כדי שיהא עשנה ממהרת לבוא וזו [ה]היא עבודה קשה שבמקדש זו היא ותו לא והא איבא מליקה והא איבא קמיצה אלא זו היא עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש שמע מינה חופן וחוזר וחופן שמע מינה איבעיא להו שחט ומת מה הוא שיכנס אחר בדמו מי אמרינן [ו]בפר ואפילו בדמו של פר או דילמא בפר [ז]ולא בדמו של פר רבי חנינא אומר [ח]בפר ולא בדמו של פר וריש לקיש אמר [ט]בפר ואפילו בדמו של פר רבי אמי אמר בפר ולא בדמו של פר רבי [י]יצחק אמר בפר ואפילו בדמו של פר איתיביה רבי אמי לרבי יצחק נפחא [יא]נמנין [יב]ומושכין ידיהן ממנו עד שישחט ואם איתא עד שיזרוק מיבעי ליה (יג) שני התם דכתיב [2]מהיות משה מחיותה דשה מתיב מר זוטרא [יד]אין פודין לא בעגל ולא בחיה ולא בשחוטה ולא בטריפה ולא בכלאים ולא בכבוי אלא בשה שאני התם דיליף [3]שה שה מפסח [טו]אי מה להלן זכר תם ובן שנה אף כאן זכר תם ובן שנה ת"ל [3]תפדה תפדה ריבה אי תפדה תפדה ריבה אפילו כולהו נמי אם כן שה מאי אהני ליה איתיביה

מיצד הוא עושה. תפינה שיש שבפיס מן הבזך לתוך חפניו אוחז את הבזך בראשי אצבעותיו לאחר שהניח את המחתה בארבע וידיה של בזך כלפי בין זרועותיו ומעלה בשני גודליו ומוסך את ידיה בגודליו לגד גופו מעט מעט עד שמגיע לראש ידיה ולאחר הבזך מגיע לגובה פס ידו וחוזר ומחזירה דרך לזה לתוך חפניו ולוברה על הגחלים. **וימנין.** על הפסח מי שרוצה לימנות ומושך ידיו ממנו מי שרוצה לימשך עד שישחט: **ואם איתא.** דלאחר שחיטה נמי קרינן ביה על השה עד שיזרק מיבעיא ליה: **ואם ימעט הבית.** אם בעו מנויין להימעט ולמשוך את ידיהם. **מהיות משה.** בעוד שהוייתו קיימת ימעטנו ולא מישחטו: **אין פודין.** פטר חמור: **לא בעגל ולא בחיה.** דשה כתיב: **ולא בשחוטה.** דעז בשה שחוטה: **ולא בכלאים.** דעז ורחל ואע"ג דמשני לדליו הוא שה: **ולא בכבוי.** דתיש ולגייה. קתני מיהת ולא בשחוטה אלמא שחוטה לאו שה הוא:

איתיביה רבי אמי לרבי יצחק נפחא דמשה דפסח נפקא אבל מיהת דבנין אב דרבא לא הוי משה כשבים ושה עזים דקתני ליה בטריפה ואמאי מתייב

והוציא את כל הפר. אלמא לאחר שחיטה פר קרי ליה: **שיוציא את כולו.** תירוצא הוא כלומר לאו דאיקרי פר אלא הכי קאמר יוציא את כל הנשאר ממנו: **ואת פר החטאת.** קושיא הוא והכתיב (ויקרא טז) **ואת פר החטאת נבי יום הכפורים** ולאחר מתן דמו משמעי קרא **להוציאם לשריפה: צעור ונשר ופרש.** היכא דמשמעי קרא בגוף הפר שעורו ובשרו ופרשו כולן יחד כי התם כולי עלמא לא פליגי דמיקרי פר: **כי פליגי.** לגבי ביאת פיס שאינו מכניס שם אלא הדם: **במה הוכשר לנא.** מה יעשה כדי שיהא ראוי ליכנס יציאת פר חי לעזרה ויעשה עבודות שבענין: **ופיפוק ליה.** בעיין דבעינן לעיל דעל כרחין אין אחר נכנס בשחיטתו דהא חטאת שמתו בעליה היא: **חטאת צבור היא.** הואיל ועליו ועל אחיו הכהנים בא (ועל כל קהל ישראל) דכתיב וכפר בעדו ובעד ביתו (ובעד כל קהל ישראל) (שם): **אמר לו רבי מאיר.** במס' תמורה (דף יד.) היא: **לאו מכלל דאיכא למאן דאמר לבצור.** לאו מכלל דשמעיה לתנא קמא דאמר לבצור היא והיינו טעמא דדמי: **אמר לו רבי יעקב.** לתנא קמא דר' מאיר תרוייהו לאחר תנא קמאהדי דאמר קרבן לבור דוחה קרבן יחיד אינו דוחה: **חגיגה.** מפרש לקמיה (א) מאי טעמא קרי ליה קרבן לבור: **חביבי להן גדול.** זמנן קבוע בכל יום כתמיד חגיגה אין זמנה קבוע לדחות שבת שהרי יש לה תשלומין כל שבעה: **כולן יומיו.** דהויא לה חטאת שכפרו בעליה וחמש חטאות מתות ולד חטאת ומתורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ושכפרו בעליה ושעברה שנתה: **שאין חטאת לבור מפה.** וכי גמירי חמש חטאות מתות ביחיד גמירי: **לנדבה.** לקץ המזבח והיא קרויה נדבת לבור ונאה מן המותרות של כל הרועות האמורות בכל מקום: ה"ג **והתניא פר יום הכפורים ושעיר יום הכפורים: שאין חטאת השותפין מפה.** דרבי שמעון סבר חמש חטאות המתות בחד מקום אגמריגהו רחמנא למשה מה תמורת חטאת מתה ליתא בשותפות שאין קרבן השותפות עושה תמורה (ד) דכתיב ואם כשר ימיר (ויקרא כז) לשון יחיד אף כולן אינן מתות בצבור ולא בשותפין אפילו המצויות בהן והכי מפרש בהוריות (ו.): **ומאי נפקא מינה.** כיון דסוף סוף לאו למיתה אזיל ושפיר תריך רב עמרם לעיל להא דקשיא לן תיפוק לי לחטאת שמתו בעליה היא מאי נפקא ליה לרבא לסלוקיה לרב עמרם ממאי דקריינה חטאת לבור ולאוקמי' בחטאת השותפין: **דלא מייתי הכנים פר בהוראה.** כלומר בבעיין ודאי (ה) מודינן דמתרלי בין אי איקרי חטאת לבור בין אי איקרי חטאת השותפין אבל לא ניחא ליה לרבא לקרותן לבור כדי שלא יאמרו התלמידים שאם הורו בית דין [א] של כהנים לעבור על אחת מן המצות ועשו הכנים על פיהם שיהו מביאין פר העלם דבר כאחד מכל הסבטים דקיימא לן (הוריות דף ה:) שבט אחד איקרי קהל כהנים ודאי לאו איקרו קהל אלא אותן שנטלו נחלה: לדברי

איתיביה רבי יצחק נפחא לרב אמי והוציא את כל הפר. הכא משמע דלמאן דאמר אפילו בדמו של פר איקרי פר אפילו לאחר זריקה דהאי קרא לאחר זריקה איירי והא דפריך לעיל גבי פסח עד שיזרק מיבעי ליה לאו משום דלאחר זריקה לא איקרי שה אלא משום דבאר זריקה דכבר נעשה עיקר כפרה במה יהא נמנה עליו ותו לא איקרי בעליו:

ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת. והכא ליכא למימר שיוציא את כולו כל מה שנשאר מן הפר שהיה כבר דהא לא כתב כל דלכתיב בפר כהן משיח והא דלא פריך מולקח מדם הפר דהא מיצטריך לגדרשינן בפ"ב דזבחים (דף כה:) הלורם אוזן הפר ואמ"כ קיבל דמו פסול שנאמר מדם הפר הפר שהיה כבר פירוש מחייב: **חטאת צבור היא ולאו למיתה אולא.** תימה לי אכתי מיקשה ליה נהי דלא אזלא למיתה הא רועה היא דהא ר"ש דאמר לקמן דאין חטאת צבור היא דהא ר"ש דאמר לקמן דאין חטאת צבור מתה קאמר ירעו עד שיסתאבו[א] ומלאה לי דיש לומר דההיא רעייה דרבנן היא ולא גזור אלא כעין ההיא דלקמן דנתכפרו בעליה בחטאת לגמרי כיון דכיוצא בה בחטאת יחיד מתה אבל הכא דלא מתו כל בעליה לגמרי שהרי אחיו הכהנים קיימין [ב] ועוד דכהן גדול אחר ממונה תחתיו דלא דמו למתו בעליה דחטאת יחיד לא גזרו: **פר העלם של צבור ושעירי עבודת כוכבים.** בכל דוכתא נקט פר לשון יחיד ושעירי עבודת כוכבים לשון רבים ומימה הוא אמאי לי כמאן דאמר בפ"ק דהוריות (דף ה.) דכל שבט ושבט מביא שעיר בעבודת כוכבים ולהכי נקט לשון רבים אם כן יימא גמי פרי העלם דבר דסבירא ליה דבשאר מצות הא ונראה לי דסבירא ליה כל שבט ושבט מביא שעיר והא דלא נקט פרי העלם דבר משום דלא פסיקא ליה דאתי למיטעי למימר דאיירי נמי בפר שמביא לבור בעבודת כוכבים וזה אינו [ג] דההיא עולה הוי אלכך נקט פר דלא נימא למיטעי:

והתניא פר של יום הכפורים ושעיר של יום הכפורים כו'. ה"ג רש"י ובספרים ישנים יש והא קתני ולהכי ל"ג ליה דוהא קתני משמע והא קתני בברייתא דאייתינן כבר וזה אינו דאי מיתני' הכי פר של יום"כ ושעיר של יום הכפורים נמאי טעי מעיקרא דשני ליה אשעיר אלא ואלו והתניא גרסינן ובברייתא אחריתי היא בעלמא דתניא

הכי ולאו ההיא דלעיל היא:

ונפקא מינה דלא מייתו הכנים פר בהוראה. הא דלא קאמר דנפקא מינה לאהדורי אטהורים דאי קרבן לבור הוא לא מהדרינן למ"ד טומאה הותרה היא בלבור ואי דשותפין הוא מהדרינן כדמשמע בפ"ק (דף ו:) דדווקא בלבור איתר היא ותו לא בשל יחיד ולא בשל שותפין ורבא דהכא סבירא ליה התם טומאה איתר היא בלבור וי"ל משום דר"ש קאמר הכא אין חטאת לבור מתה וגריך להגיה נמי בדבריו לדברי

מינה דלא מייתו הכנים פר בהוראה. כדגרסינן בהוראות פרק ראשון, א"ל אביי לרב יוסף שמענא ליה לר' שמעון דאמר חטאת השותפין לא אזלה למיתה, דתניא פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן יומותו דברי ר' יהודה, ר' אלעזר ור' שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו, א"ל רב יוסף כהנים קאמרת שני בהנים דהכנים עם לעצמן איקרו, שנאמר ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר. אלא מעתה לייתו פר בהוראה, וכי תימא הכי נמי, אי הכי נפישו להו פרים כו'. ופשוטה היא. בעי ר' אלעזר

איתיביה רבי יצחק נפחא לר' אמי[1] והוציא את כל הפר שיוציא את כולו[2] ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אמר רב פפא בעור ובשר ופרש דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי בדם מר סבר דם איקרי פר ומר סבר דם לא איקרי פר אמר רב אשי מסתברא כמאן דאמר דם איקרי פר דכתיב[3] בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר אטו בקרניה מעייל ליה אלא בדמו וקרי ליה פר ואידך במה הוכשר אהרן לבא אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ותיפוק ליה דחטאת שמתו בעליה היא [ג]א וחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא א"ל רבין בר רב אדא לרבא אמרי תלמידיך אמר רב עמרם חטאת צבור היא ולא למיתה אזלא [ב]דתנן [ג]אמר לו ר"מ והלא פר יום הכפורים וחביתי כהן גדול ופסח דקרבן יחיד הוא ודוחה את השבת ואת הטומאה לאו מכלל דאיכא למאן דאמר דצבור ולטעמיך דקתני [ד]אמר לו רבי יעקב והלא פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים וחגיגה דקרבן צבור ואין דוחין לא את השבת ולא את הטומאה מכלל דאיכא למאן דאמר דיחיד אלא לתנא קמא קא מהדר ליה דשמעיה דקאמר קרבן צבור דוחה את השבת ואת הטומאה וקרבן יחיד אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה אמר לו רבי מאיר קרבן יחיד כללא הוא והלא פר יום הכפורים וחביתי כהן גדול ופסח דקרבן יחיד הוא ודוחין את השבת ואת הטומאה ואמר לו רבי יעקב קרבן צבור כללא הוא והלא פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים וחגיגה דקרבן צבור הוא ואין דוחין לא את השבת ולא את הטומאה אלא [ה]נקוט האי כללא בידך [ו]כל שזמנו קבוע דוחה את השבת ואת הטומאה אפילו ביחיד וכל שאין זמנו קבוע אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה ואפילו בצבור איתיביה אביי [ז]פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולם יומותו וכן שעירי עבודת כוכבים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולם יומותו דברי רבי יהודה רבי [ח](אליעזר) ורבי שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו אלא ואלו והתניא לנדבה שאין חטאת צבור מתה לא תימא שאין חטאת צבור מתה אלא אימא [ד]שאין חטאת השותפין מתה ומאי נפקא מינה דלא מייתו כהנים פר בהוראה ת"ש דבעי ר' [ח](אליעזר) לדברי

אין חטאת שותפים מתה ולדיליה לא נפקא מינה מידי לענין טומאה דסבירא ליה בפרק קמא (דף ו:) טומאה דחויה היא בלבור [ג]: לדברי

כח א מיי' פ"ד מהלכות פסולי המוקדשין הל' ל:

כט ב מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוסרין הל' ד ופ"ד מהל' מעילה מקדש הלכה ט: ל ג מיי' פ"ד מהלכות פסולי המוקדשין הל' ג:

לא ד מיי' פ"ה מהלכות עבודת יו"כ הלכה יג:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

רבינו חננאל

ומותבינן תוב והוציא את כל הפר כו'. דפריך רב פפא בעור ובשר ופרש כולי עלמא לא פליגי דאיקרו פר, כי פליגי בדם הפר. ר' חנינא ור' אמי אמרי לא איקרו פר, ורישׁ לקיש ור' יצחק נפחא אמרי דם נמי איקרי פר. ואע"ג דאמר רב אשי מסתברא כמאן דאמר דם נמי איקרי פר, הא דחו רבי חנינא ור' אמי ואמרי במה הוכשר אהרן לבוא אל הקדש בפר בן בקר לחטאת, ולעולם כדאמרינן בפר ולא בדמו של פר. ואקשינן למאן דאמר בפר ואפילו בדמו של פר, היאך מקריבין זה הפר וכבר מת בעליו, וקימא לן דחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא ולא קרבה כלל. אמר ליה רבין בר רב אדא לרבה הכי אמרי תלמידיך אמר רב עמרם זה הפר חטאת צבור הוא וחטאת צבור לא אזלה למיתה אלא קריבה משום דלא איפשר שימות ציבור כולו. דתנן בחמורה פרק ב' א"ר מאיר והלא פר יום הכפורים וחביתי כהן גדול ופסח דקרבן יחיד הן ודוחין את השבת ואת הטומאה, לאו מכלל דאיכא תנא דתני דאינון קרבן ציבור. ואתמהינן ולטעמיך הא דתניא א"ר יעקב והלא פר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"ז וחגיגה דקרבן ציבור הן, ואין דוחין לא את השבת ולא את הטומאה מכלל דאיכא תנא דתני הני דקרבן יחיד נינהו. אלא ר' מאיר ור' יעקב תרוייהו [קמהדרי] להאי תנא דתני במתניתין במסכת תמורה יש בקרבנות הציבור מה שאין בקרבנות היחיד, שקרבנות הציבור דוחין השבת והטומאה, וקרבנות יחיד אין דוחין לא שבת ולא טומאה. ואמר ליה ר' מאיר כללא הוא ביחיד, והרי פר יום הכפורים כו', וא"ל ר' יעקב כללא הוא בציבור, והרי פר העלם דבר של צבור כו', אלא אי שמיע לך כללא האי כללא, כל שזמנו קבוע דוחה שבת ודוחה טומאה ואפילו קרבן יחיד, וכל שאין זמנו קבוע לא דחי לא שבת ולא טומאה, אפילו קרבן צבור. [אתיביה אביי] וכי אין מי ששונה כי פר יום הכפורים קרבן ציבור הוא, והתני פר של יום הכפורים או שעירי ע"ז שאבדו כו' ר' אלעזר ור' שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו לנדבה, שאין חטאת ציבור מתה. הנה אילו התנאים אומרים כי פר יום הכפורים חטאת ציבור היא. ודחינן מאי פר, ופר העלם דבר של צבור כו'. והתניא בהדיא פר של יום הכפורים ושעיר של יום הכפורים. ותרצנא לא תימא שאין חטאת צבור מתה, אלא תני שאין חטאת השותפין מתה. למאי נפקא

(א) [הוריות ו: מזר כח: תמורה טו. טז. כח.]: **(ב)** [כתובות ניתא ופסח לבר ה"ז], **(ג)** תמורה יד., **(ד)** [תוספ' תמורה פ"א ה"ו ע"ש], **(ה)** [תוספ' שם שבת קמז. וש"נ], **(ו)** [נר' תוס' פסחים ע: ד"ה מ"ט], **(ז)** [תוספ' פ"ג ה"ו לקמן סה. שבועות יא. הוריות ו.], **(ח)** [ל"ל אלעזר], **(ט)** [תמורה ג.], **(י)** [דהסיא עולה הוי ואפי' אם יביא כל שבט שעיר בע"ז פר מיהא לא מייתי הלכך נקט פר כל"ל רש"ל מת"ל],

תורה אור השלם

1. וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מָקוֹם טָהוֹר אֶל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל עֵצִים בָּאֵשׁ עַל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף:
ויקרא ד יב
2. וְאֵת פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת עֹרָתָם וְאֶת בְּשָׂרָם וְאֶת פִּרְשָׁם:
ויקרא טז כז
3. בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה: ויקרא טז ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חגיגה. מפרש לקמיה. נ"ב בדף נא ע"ב: **(ב)** ד"ה הלא מייתי כו' בבעיין ולפי מודיענא דמתלי:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) רש"י ד"ה הלא מייתי כהנים וכו' ב"ד של כהנים. נ"ל ב"ד לכהנים:

מוסף תוספות

א. וגבי דמו של פר דליכא רעיה ילך לאיבוד וצריך לשחוט פר אחר, וא"כ כי נימא דאין חטאת ציבור מתה מה אהני לן. ריטב"ם. **ב.** [ר"]אע"ג דהוא מת, עדיין צריכין אחזיו הכהנים לכפרה. רימ"ו פכ"ן. **ג.** בקושי התורה, ולא הייתר גמור, וכל מה דמצינו להדורי מהדרינן שיגשה בטהרה. רש"ל לעיל ו: ד"ה דמוים.

תוס' ישנים

ולטעמיך הא דתניא גרסינן דאינה משנה. וא"ת ליקשי ליה מתניתי' ס"ג (לתיכה) [לתיכה] של צבור שבאין משלו ולא שייכי מידי לאחוי הכהנים אלא כאילו של אהרן דתסבינן לקמן בתמעתין קרבן יחיד. ר"ל דכיון שקריבין עם מנחת צבור קרי ליה קרבן צבור, ושוב לתמרינן בהתכלת [מנחות לא. ב] דכ"ג שמא ולא מינו אחר תמתוי שמכיאין מכיאין משל צבור. ה"ר יוסף. ור"ש אומר יעבו עד שיסתאבו. הקשה ריב"א מ"מ מה תירץ למעלה חטאת לבור [דף ו] ולא למיתה אזלא, כיי דלאו למיתה דקרבנה. יש לתמוה למה הזכיר בכל (יום) [פעם] פר העלם דבר של צבור לשון יחיד ושעירי ע"ז מזכיר בלשון רבים ותש"ס אלא היה כי אם אחד. ושמא לא ניחא ליה לאבא (לאריב) [לאלכוי] פר בלשון רבים ולומר פרי העלם דבר של צבור, אבל אי הוה אמר פרי ע"ז היה מזכיר בלשון רבים כמו שעירי, אבל פרי העלם אינו לשון יפה. [**לא תימא שאין חטאת צבור מתה.** פי' רב עמרם (ו:) לא יתכן כן לעיל אלא אימא שאין חטאת שותפין מתה, דאכו לא אהכן חטאת שותפין היא]. ומאי נפקא מינה דלא מייתו כהנים פר בהוראה. דלאו לצבור מיהו. וקשה לרבינו הא נפקא מינה טובא, דאי אי לצבור הוא אינה מתה דאלו לרבי אליעזר (ד:) אם

לדברי האומר פר יום הכפורים קרבן יחיד עושה תמורה או עינו עושה תמורה או לא. מכלל דאיכא למאן דאמר דשותפין גופא בעי רבי דאיכא למאן דאמר דשותפין גופא בעי רבי (אליעזר) לדברי האומר פר יוה"כ קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה מאי קא מיבעיא ליה אי בתר מקדיש אזלינן אי בתר מתכפר אזלינן פשיטא דבתר מתכפר אזלינן דא"ר אבהו א"ר יוחנן המקדיש מוסיף חומש והמתכפר עושה בה תמורה והתורם משלו על של חבירו טובת הנאה שלו לעולם פשיטא ליה דבתר מתכפר אזלינן והכי קא מיבעיא ליה אחיו הכהנים בקביעותא מתכפרי או דילמא בקופיא מתכפרי ת"ש חומר בזבח מבתמורה וחומר בתמורה מבזבח חומר בזבח שהזבח נוהג ביחיד כבצבור ודוחה את השבת ואת הטומאה ועושה תמורה מה שאין כן בתמורה חומר בתמורה מבזבח שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה לחולין ליגזז וליעבד משא"כ בזבח האי זבח היכי דמי אילימא דיחיד מי דחי שבת וטומאה אלא דצבור מי עושה תמורה אלא לאו דפר ודוחה את השבת ואת הטומאה דקביע ליה זמן ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא אמר רב ששת לא באילו של אהרן הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך דפרו תמורה דפר שבת וטומאה הוא דלא דחיא הא בחול מקריב קרבה הא תמורת חטאת היא ותמורת חטאת למיתה אזלא לא לעולם פרו ומאי תמורה שם תמורה אי הכי זבח נמי שם זבח זבח לא קתני ממאי מדקתני חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה לחולין ליגזז וליעבד ואי סלקא דעתך מאי זבח שם זבח והא איכא בכור

לדברי האומר פר יום הכפורים קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה לאו מכלל דאיכא למאן דאמר דצבור לא מכלל דאיכא למאן דאמר דשותפין גופא בעי רבי (אליעזר) לדברי האומר פר יוה"כ קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה מאי קא מיבעיא ליה אי בתר מקדיש אזלינן אי בתר מתכפר אזלינן פשיטא דבתר מתכפר אזלינן דא"ר אבהו א"ר יוחנן המקדיש מוסיף חומש והמתכפר עושה בה תמורה והתורם משלו על של חבירו טובת הנאה שלו לעולם פשיטא ליה דבתר מתכפר אזלינן והכי קא מיבעיא ליה אחיו הכהנים בקביעותא מתכפרי או דילמא בקופיא מתכפרי ת"ש חומר בזבח מבתמורה וחומר בתמורה מבזבח חומר בזבח שהזבח נוהג ביחיד כבצבור ודוחה את השבת ואת הטומאה ועושה תמורה מה שאין כן בתמורה חומר בתמורה מבזבח שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה לחולין ליגזז וליעבד משא"כ בזבח האי זבח היכי דמי אילימא דיחיד מי דחי שבת וטומאה אלא דצבור מי עושה תמורה אלא לאו דפר ודוחה את השבת ואת הטומאה דקביע ליה זמן ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא אמר רב ששת לא באילו של אהרן הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך דפרו תמורה דפר שבת וטומאה הוא דלא דחיא הא בחול מקריב קרבה הא תמורת חטאת היא ותמורת חטאת למיתה אזלא לא לעולם פרו ומאי תמורה שם תמורה אי הכי זבח נמי שם זבח זבח לא קתני ממאי מדקתני חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה לחולין ליגזז וליעבד ואי סלקא דעתך מאי זבח שם זבח והא איכא בכור

לדברי האומר פר יום הכפורים קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה. מכלל דאיכא למאן דאמר דשותפין. אף על גב דאיכא למאן דאמר דקרי ליה רבי מאיר קרבן יחיד לא אמת אלא לאפוקי מת"ק דקא סתים למילתיה וקאמר קרבנות צבור דוחה שבת וטומאה וקאמר ליה רבי מאיר לא היה לך לומר בהאי לישנא דאין הדבר תלוי בזה כדאמר לעיל אבל מודה הוא דקרבן שותפין הוי ואינו עושה תמורה לדיליה כמו לת"ק ור' אליעזר משמע ליה דקרבן יחיד ממש הוי מדקרי ליה קרבן יחיד דאי לא אמת אלא לאפוקי מת"ק הכי הוה ליה למימר והלא פר יום הכפורים וחביתי כהן גדול ופסח שאינן קרבן צבור ודוחה שבת וכו' ולמסקנא דמסקינן דרבי אליעזר מיבעיא ליה דאי מקיבעא מכפרי או מקופיא היינו ספיקי' דמספקא ליה אי קרבן יחיד דר"מ דווקא או לאו דווקא אלא לאפוקי מת"ק קאמי כדפי': **אחיו הכהנים בקביעותא מכפרי או בקופיא מכפרי.** הכא משמע אי מקופיא מכפרי אז עושה תמורה אע"ג דאיכא טובא דמכפרי בה מקופיא לא חשיב קרבן שותפין ועושה תמורה דלדיליה לא חשיב קרבן שותפין ומימר בהי: **או דילמא מקופיא מכפרי.** וביתו נמי מקופיא מכפרי דאי לאו הכי הוא דשותפין ואין עושין תמורה: **חומר בתמורה כו'.** תימה לי אמאי לא חשיב שהתמורה אלא אפילו בטעות דאמר יהיה (ויקרא כז) לרבות שוגג כמזיד מה שאין כן בזבח דהקדש טעות אינו הקדש בגופו וזבח שדוחה שבת וטומאה ואע"ג דמעשר בהמה נמי ישנו בטעות שאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין הכא לא איירי במעשר שהרי אינו דוחה שבת וטומאה ויש לומר דשמא תנא ושייר דאיכא נמי מילי אחרייני אי נמי לא קא חשיב אלא מילי דאידי ואידי חיילא אלא דהאי עדיף ומאמר מהאי אבל בטעות דתמורה חיילא וחבא לא חייל כלל לא קא חשיב: **תמורת חטאת היא ותמורת חטאת למיתה אזלא.** ולא מצי לשנויי רבי שמעון היא דליתא בחטאת שותפות דמ"מ רעייה אית ליה: **ואי ס"ד מאי זבח שם זבח האיבא בכור ומעשר וכו'.** הא דלא אוקמה בזבח שלמים דנוהגין בצבור כביחיד דאיכא שלמי צבור ואיכא שלמים דדחו שבת וטומאה כגון כבשי עצרת ואיכא שלמים דעושין תמורה כגון שלמי יחיד יש לומר כיון דלא שוו להדדי שלמי צבור דזה ליום ולילה ולפנים מן הקלעים לזכרי כהונה וקדשי קדשים ושלמי יחיד לשני ימים ולילה אחד ובכל העיר לכל אדם וקדשים קלים הן לא הוה כייל להו תנא למיקריינהו זבח סתמא ובעולה או בחטאת לא אוקמיה שבאין בצבור כביחיד ויש מהן מן העולות והחטאות שדוחין שבת וטומאה ויש מהן עושין תמורה יש לומר כיון שאין כל אלו הדרכים נוהגין בכל העולות לא הוה קרי ליה תנא זבח סתמה: נוקמה

לצבור או ביחיד שזמנו קבוע ויש זבח שעושה תמורה כגון קרבן יחיד: **שם זבח לא קתני.** האי תנא אלא בחד זבחא נקט למילתיה: שותפין לצבור, אבל לפי מסקנא דסמ"ק דהוראות מלינו למימר דלר"ש נמי אחד מן השותפין פטורין (דמוקמינן) [ומוקמינן] לה לקר בריית"ש דהתם כר"ש כדמוקמת רב יוסף לעיל, והשתא קשה ע"מ טוחא בין השותפין לשל צבור ואפילו לר"ש כדפרישית ומה דוחק כאן תמוהה לאמכותי נקרוותא. ונראה לרבינו הכהן בשמעתין לא מצי משכח הן נקרוותא דוחה שותפות ב"ד כגון בר הבא על בהמה שהיא ב"ד כגון בר הבא על בהמה שהיא ב"ד ודוחה שבת וטומאה ודם יש מילוק בין מת אחד מב"ד למת אחד מן (השותפין) הצבור אבל בגי בר חטאת דיוה"כ שאינו בא על חטאת [מבורר] אין מיתתן מלבשיאה בשביל אותו ב"ג שמת [ד]אית לן למימר דבין לר"י בין לר"ש רחוים היא לקרבנה ואינה נדחית כלל בשביל מיתת אחד ואין חילוק בין צבור לשותפין בזה, ואף על גב דצבור לאיתוי רחוים הם לעיל משעיר רחש חדש שבא מתרומת הלשכה שאינו בא על חטאת דר"ש משום דאין חילוק בין חטאת דר"ש לחטאת דר"מ ומאי דאמר ר' יוחנן המקדיש [ד]לר"ש נמי מת אחד מן השותפין פטורין (דמוקמינן) [ומוקמינן] לה לקר בריית"ש דהתם כר"ש כדמוקמת רב יוסף לעיל, והשתא קשה ע"מ טוחא בין השותפין לשל צבור ואפילו לר"ש כדפרישית ומה דוחק כאן תמוהה לאמכותי נקרוותא. ונראה לרבינו הכהן בשמעתין לא מצי משכח הן נקרוותא דוחה שבת וטומאה ב"ד כגון בר הבא על בהמה שהיא ב"ד וד

בכור. קדושתו מרחם בין תס בין בעל מום ואין לו שום פדיון דכתיב ביה (במדבר יח) **אך בכור שור לא תפדה. ובמעשר בהמה נמי כתיב** (ויקרא כז) **לא יבקר בין טוב לרע ולא יחליפנו אין לו בכור** (שם) **לא יגאל: אלא שם זבח לא קפני.** אלא בחד זבחא נקט למילתיה וקאמר חומר בו מה שאין בשם תמורה וחומר בשם תמורה שאין באותו זבח שאנו עסוקין כאן: **מאי שנא.** לויקעוקו תנא מילתיה בתרי גווני: **שם תמורה אחת היא.** כל התמורות שוות בכל הנך דקתני הכא בזיבור ובדחיית שבת ובעשיית תמורה וגביזה ובעבודה אבל זבח לא מצי למיתני שם דהא קתני גיזה ועבודה ולא מצי למימר מה שאין כן בשם זבח דהא איכא בכור ומעשר: **קסבר אין שוחטין פסח על היחיד.** כר' יהודה דאמר הכי במסכת פסחים (דף נא.) **ואיצ"ל** דאמר תוכל לזבוח את הפסח באחד וכיון דאינו בא בלא שותפות אין עושה תמורה: **מי דחי עומאה.** איכא למאן דאמר לקמן בשמעתין דלא דחי: **ופנא מאי שנא חגיגה וכו'.** ההוא תנא דתמורה דגבי רבי מאיר ורבי יעקב דאייתי לעיל (א): **בנופיא.** ברגליים: ותיפוק

בכור ומעשר [א]דחלין על בעל מום קבוע [ב]ואין יוצאין לחולין ליגזז וליעבד אלא שם זבח לא קתני ומאי שנא תמורה שם תמורה אחת היא זבח איבא בכור ואיבא מעשר ולרב ששת אדמוקים לה באילו של אהרן לוקמה בפסח [ג]דדוחה את השבת [ד]ואת הטומאה ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא קסבר [ה]אין שוחטין הפסח על היחיד ונוקמיה בפסח שני מי דחי טומאה אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ותנא מ"ש פסח דקרי ליה קרבן יחיד ומ"ש חגיגה דקרי לה קרבן [ו]ציבור אי משום דאתי בכנופיא פסח נמי אתי בכנופיא איבא פסח שני דלא אתי בכנופיא אמר ליה אם כן יהא דוחה את השבת ואת הטומאה אמר ליה אין במאן דאמר דחי דתניא [ז]ח"פסח שני דוחה את השבת [ט]ואינו דוחה את הטומאה ר' יהודה אומר אף דוחה את הטומאה מ"ט דתנא קמא אמר לך מפני טומאה דחיתו ויעשה בטומאה ורבי יהודה אמר לך אמר קרא [י]ככל חקת הפסח יעשו אותו ואפילו בטומאה התורה החזירה עליו לעשותו בטהרה לא זכה יעשנו בטומאה ותיפוק

נוקמה בפסח. גלאה משום דחטאת ואילו של אהרן לא הוה ליה למיתניהו בלשון זבח סתמא דלא אסכמן דאיקרי זבח אבל פסח כתיב זבח פסח הוא מימה לי לוקמה בפסח דאשון וימא דהכי קאמר חומר בזבח שיש זבח אחד דשייך ביה כי הני מילי דקא חשיב דניכיר בזיבור ודוחה שבת וטומאה ועושה תמורה אם לא קרב בזמנו דהוה ליה מותר ומתירין בו אפילו למאן דאמר דאין שוחטין הפסח על היחיד אם משכו בעליו את יהיהם ולא נשאר עליו אלא אחד עושה תמורה כדאמרי' בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף נו:) דפסח בשאר ימות השנה עושה תמורה מה שאין כן בשום תמורה חומר בתמורה שכן חלה על בעל מום קבוע ואינו יוצא לחולין ליגזז וליעבד מה שאין כן בזבח פסח שאמרנו וי"ל דמותר פסח נמי חל על בעל מום קבוע דאם הפרים הוזמם ועבר עליו הפסח הוי מותר פסח ואין יוצא לחולין ליגזז וליעבד כיון דקדם הקדישו דפסח למומו: **דוחה השבת ואין דוחה הטומאה.**

ג"ל דבין רבי יהודה ובין רבנן גמרי מכלל חקת הפסח ובהא סברא פליגי דתנא קמא סבר כלל חקת פסח דאשון אין דוחה טומאה אלא ברוב ליבור אבל במיעוט ליבור נדחה מפני הטומאה אף פסח שני וריבי יהודה סבר ה"ק מה פסח דאשון אין בטל לגמרי אף וכו' אבל מבמועדו במועדו בגזירה שוה לא גמרינן חדא למה לי ג"ש הא אתיא שפיר מכלל חקת הפסח ועוד אי מגזירה שוה מאי טעמא דתנא קמא דלא דחי טומאה ניגמר מגזירה שוה דדחי שבת וטומאה וליכא למימר דאדרבה גמרינן מפסח דאשון מה פסח דאשון לא דחי טומאה ביחידים אף פסח שני דאם כן מנלן דפסח דחי שבת אפילו כשהוא בא ביחיד כגון שרוב ליבור זבין ומיעוטן עוסין את הראשון בשבת מנלן הא מתמיד ליכא למיגמר אלא כשכל ישראל עוסין פסח דומיא דתמיד דהוי קרבן של כל ישראל וימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן כל ישראל אף כאן כל ישראל דווקא אלא על כרחך כיון דגמרינן בג"ש הכי גמרינן מה להלן במועדו אפילו בשבת ואינו בטל בשביל שהוא שבת אף בפסח לא יתבטל בשבת ואם היו כל ישראל זבין או בדרך רחוקה חוץ מאדם אחד או שנים ואל ע"פ בשבת אי אמרת לא דחי שבת ביחיד הרי הוא בטל לגמרי הכי נמי נימא גבי פסח שני שלא יתבטל מפני הטומאה כמו פסח דאשון שאין בטל לגמרי בשביל טומאת מת וליכא למימר דת"ק סבירא ליה דבמועדו קאי אפסח דאשון כרבי נתן דפרק מי שהיה טמא (פסחים דף נא.) וא"כ בפסח שני לא כתב במועדו וגמר מכלל חקת הפסח אבל ר' יהודה גמר שפיר מבמועדו דסבר דאפסח שני קאי דהא בשמעתא קאמר ורבי יהודה אמר לך אמר קרא כלל חקת אלמא מלכל חקת נפקי ליה נמי לר' יהודה על כן נראה לי דכי קרבן ה' לא הקריב במועדו (במדבר ט) לא מיסתבר כלל לדרוש אותו לגזירה שוה אליבא דשום תנא דלא דמי לאינך שנכתבו בלשון צווי אשמרנו להקריב לי במועדו (שם כא) ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו (שם ט) אלה תעשו לה' במועדיכם (שם כט) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל (ויקרא כג) לעשות המועדות אבל האי קרא כתב כי קרבן ה' לא הקריב במועדו אבל מכלל חקת הפסח גמרינן שפיר ובסברא פליגי דפרי' וא"ת והא פסח דאשון לא נפקא לן דדחי שבת אלא מגזירה שוה מתמיד והיכי גמר פסח שני מיניה בהיקש הניחא למאן דאמר דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש אלא למאן דאמר אינו חוזר ומלמד מאי איכא למימר ויש לומר דסבירא ליה הימנו דבר לא חוזר ומלמד בהיקש כיון דמכלל חקת הפסח גמרינן דבריים שכתובים בפסח דאשון גופיה [א] גמרינן מיניה נמי מידי דגמרינן בה בגזירה שוה אבל קשה למאן דאמר בס"פ אליהו מקומן (זבחים דף מ.) הימנו ודבר אחר הוי היקש וליכא למימר דאיהו סבירא ליה דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש דא"כ מאי טעמא פליגי בה אמוראי בפ' אליהו מקומן (שם דף נ.) תיפשוט דחוזר ומלמד בהיקש מדר' שמעאל דאית ליה הימנו ודבר אחר הוי היקש ולריכין אנו לומר לדידיה דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש ודוחק הוא לומר דלר' ישמעאל פסח שני אינו דוחה לא שבת ולא טומאה דא"כ הוו להו שלש מחלוקות בדבר וי"ל כיון דכתיב ככל חקת הפסח יעשו אותו לריכים אנו ללמוד כמו כן ממנו דבר שלמדנו בו בגזירה שוה שאם לא כן אי"ך מקיים ככל חקת הפסח וכי האי גווא משני לקמן בפירקא (דף מ.) תוך מבפנים בחד זימנא גמר כלומר כיון דכתיב וכן יעשה להאל מועד בפר כל מה שעשה לפני ולפנים וכן בשעיר ואפילו דבר שלמדו בהיקש דאם לא כן לא קרינן ביה וכן יעשה [ב] אבל יש פירוש בפסחים שמוגה בהם דבמועדו גמרי בגזירה שוה וכן נמלא בספרי כי קרבן ה' לא הקריב במועדו בא הכתוב ולימד על פסח שני שדוחה את הטבת אם יש דוחה את הטומאה אמרת כל עצמו אינו בא אלא בשביל הטומאה ותמצא כדבון ודריך אני לייאשב מהא שהקשיתי לעיל דוהאי פסח גמר שפיר ממתמיד דאפילו יחיד עביד בשבת דהא תמיד לא שבח יבא בשבת אף פסח כל שעה יבא בשבת ואפילו יחיד ואע"ג דתמיד בא אחד ביחיד בשבת היינו משום דלא משכחת ליה ביחיד כלל אבל פסח שהוא בא ביחיד יש לך ללמוד הימנו דניתי בשבת בין ביחיד בין בלילור אבל בטומאה כיון דפסח דאשון גופיה זימנין דלא דחי טומאה כגון במיעוטו ליבור דעבדי בטהרה ולא עבדי בטומאה הכי נמי פסח שני דא"ת גזירה שוה הא אתיא מכלל חקת הפסח יש לומר דסבירא ליה דמיעטיע מכעין הפרטו דמלות ומרוחים מה הפרטו מפורש מלות עשה דלא דחי לא תעשה שיש בו כרת אף כל לתעוטי אלא ידחה שבת שהוא לא תעשה שיש בו כרת מיהו לר' נתן דאמר במועדו אפסח דאשון קאי לריך לומר דפסח שני דדחי שבת נפקא ליה מכלל חקת הפסח כדבי יהודה דשמעתין דנפקא ליה נמי מהתם ואפשר דרבנן דרבי יהודה נמי סבירא להו הכי כרבי נתן ולא כתב במועדו אפסח שני ונפקא להו מכלל חקת או סבירא להו כר' חנניא בן עקביא ורבי דדרשי במועדו בפסח שני ונפקא להו מבמועדו כדאיתא בספרי מיהו קשה לי דבספרי קאמר מעיקרא כי קרבן ה' לא הקריב במועדו על פסח דאשון עונש כרת אתה אומר על פסח דאשון או אינו אלא על פסח שני אמרת אי זהו מועדו זה דאשון ונמי הכי קאמר דבמועדו בפסח שני כתב ושמא היינו דקאמר דבר אחר בא הכתוב ולימד על פסח שני שדוחה הטבת ודרשא קמייתא למאן דאמר דאפסח דאשון קאי ודבר אחר דקאמר למאן דאמר דאפסח שני קאי מיהו קשה דא"כ הוה ליה למימר בא הכתוב ולימד על פסח שני לענין כרת דאיירי ביה מעיקרא מאי טעמא שבקיה לכרת ונקט מילתא אחריתי כיון דלמאן דאמר דאפסח שני קא איירי והא אינהו פליגי לענין כרת בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף נא.) ועוד איני סבור שיש כי האי גווא בשום מקום בברייתא אחת שדורש שתי דרשות בתרא

שמותרין

ליקרב אם מת אחד מן הלבור אי לאו דגלי קרא דאין לבור מתים ושמא בשביל שאפר קנוי לכ"ג יותר מלשאר הכהנים לפי שממנו הוא בא לכך לא תפקלנו מיתת אחד מהם שלא מיתת כ"ג לבדו תפקלנו לרבי יהודה. לשון רבינו. ושוב כתב מה שכתבתי לעיל שהלבור נאמרה בפרק שני דתמורה [נח, ב] וגודע להם על ידי דהוה קים לה שבמקום שנאמרה מיתה יש ממש מיתות ולד תטאת ותמורת תטאת ותטאת שמתו בעליה וכיפרו בעליה ובברה שנתה מתוך כך נתברר להם שביחיד נאמרה מיתה ובלבור רעייה, אבל הטעם של רעייה לא תלאה הקב"ה כמיני (ו)לא כולד [וגלה ב]תמורה שאין בלבור ולא בשותפות, דמסתמא כמו[נון שנאמרה בפרט אר"ש בברייתא והוא אלה הטעם כמו שאין תטאת לבור מתה א"כ בר נאמר בפרט אחד ותטאת לבור רועה, אחם נאמר בפרט אחד ותטאת לבור ושותפין רועה כך היה לו לומר לר"ש שאין תטאת לבור ושותפין מתה הוא"ל ונאמר בפרט אחד ותטאת לבור ושותפין רועה כך כמו כן היה לו לר"ש לשנות, אלא ודאי לא נאלה הטעם של רעייה בפרט אלא בכמה שהיא של לבור (ודמיתו) [ומדמיתין] ראיה מתטאת לבור שנאמרה בה רעיה בפרט לתטאת השותפין אלמא תטאת לבור ותטאת שותפין שוות, ושמעינן מינה דס"ל כמו שבתטאת לבור אין מיתת אחד לא מעלה ולא מורידין לענין התטאת ונם בתטאת השותפין כמו כן, ודאי רב יוסף הסם בהוריות דלא מייתי ר"ש ראיה מינה לשותפין אלא הכהנים גופייהו אספר של יוה"כ מכפר עליהם (ומשני ליבור) [שאני דליבור הסם] דאיקרו הקל לגבי הפר דאיתקדש לקהל לענין כפרת פר יוה"כ, (מדמסקר) [ומסקינן] ובעי מאי הוי עלה לי כאבי דאמר דמיתי ר"ש ראיה מלבור לשותפין ונלמוד מסם שתטאתומיסם שוין גם לענין שאין [מיתה] מועלת בשותפין כמו שאינה מועלת בלבור, אי כרב יוסף דאמר דפר יוה"כ תשיב דלבור ולא

(א) [פסחים נא. לה. לט. קידושין מב.], (ב) [ע' תוס' חגיגה ו. ד"ה קרבן יחיד], (ג) פסחים לה.;

תורה אור השלם

1. לא יַשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ בוֹ כְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: במדבר ט יב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ותנא כו' לאייתי לעיל. ל"ב בדף נ ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] בתו"י דלעיל אין מיתה בלבור לא קשה לן מידי דלבור ניתנו וכו' ותחרב לתרן בין הסיא דהכא וכו' כל"ל:

מוסף רש"י

דאתי בכנופיא. בחמיפת מבריס בהגל (פסחים עו:), פסח שני דוחה את השבת. דבעי כתיב ביה במועדו, ל"ל קרבן ה' לא הקריב במועדו בשני (פסחים צה:). מפני טומאה דחיתו ויעשה בטומאה. בתמיה, אלא מוטב ידחה לגמרי (שם).

מוסף תוספות

א. בגון סדר עבודתיה ואכילת צלי. רש"י פסחים לה. ד"ה בגמות. ב. דמשמע לגמרי יעשה באהל מועד כמו לפני ולפנים. תוס' לקמן מ. ד"ה תוך.

תוס' ישנים

לדף נ' ע"א

של יוה"כ חטאת שותפין או חטאת לבור א]דלענין אין מיתה בלבור לא נפקא לן מידי אם לבור ניתנו דבפרשיות, וכן משמע הסיא דהוריות דהכהנים קאמרת כו', זה נראה עיקר וזה הנהת רבינו, ותחרב לתרן [בין] הסיא דהכא בין הסיא דהוריות בש"ל, [ד]הסיא דהוריות דס"ל דמתני רבי שמעון טעמא [לפר יוה"כ דחטאת השותפין אינה מתה בגאי דקי"ל הלכה למשה מסיני דאין חטאת לבור מתה, אלמא פשיטא ליה דשותפין לענין דין חטאת נלבור דמי, וא"כ כי היכי דאין מיתה בשותפין, ואין (ו)אין מיתה בשותפין, ואין לחטות דאיה [זו] ולומר שזה ולאי יש ללמוד בחטאת שותפין מחטאת לבור דאין חטאת שותפין מתה כי בפרו בעלים כמו שחטאת לבור אינה מתה, לפי שהטעם הנורם לחטאת לבור שאינה מתה דהייגו משום דלא משכחת בה ולד חטאת ותמורת חטאת וכולהו בחד מקום נמיר להו, נורם כמו כן לחטאת השותפין שלא (פחות) [תמות] דבה נמי לא משכחת ולד חטאת ותמורת חטאת, אבל [מת] אחד מן השותפין שלא מוזק לענין חטאת אין לנמוד מגיתת אחד מן הלבור דגבי לבור הוא דגלי קרא דאייר בפרה [זו שתכפר] על יוצאי מלרים ולא גבי שותפין, דהא

לאו דיחידין היא דהא נעמא לא הוי משום דלא משכחת לה [ב]לבור ושותפין [ולד חטאת] ותמורה לא תהא חטאתם מתה כי לא נאמר בסוגי אלא כך חמש חטאות [תמות] ביחיד ואין חטאת מתה בלבור ושכחו בפחה נאמרה הלכה למות ובפחה לעשות כדמוכח בפרק שני דתמורה [נח, ב] וגודע להם על ידי דהוה קים לה שבמקום שנאמרה מיתה יש ממש מיתות ולד חטאת ותמורת חטאת ותטאת שמתו בעליה וכיפרו בעליה ובברה שנתה מתוך כך נתברר להם שביחיד נאמרה מיתה ובלבור רעייה, אבל הטעם של רעייה לא תלאה הקב"ה כמיני (ו)לא כולד [וגלה ב]תמורה שאין בלבור ולא בשותפות, דמסתמא כמו[נון שנאמרה בפרט אר"ש בברייתא והוא אלה הטעם כמו שאין חטאת לבור מתה א"כ דר נאמר בפרט אחד ותטאת לבור ושותפין רועה כך היה לו לומר לר"ש שאין חטאת לבור ושותפין מתה הוא"ל ונאמר בפרט אחד ותטאת לבור ושותפין רועה כך כמו כן היה לו לר"ש לשנות, אלא ודאי לא נאלה הטעם של רעייה בפרט אלא בכמה שהיא של לבור (ודמיתו) [ומדמיתין] ראיה מתטאת לבור שנאמרה בה רעיה בפרט לתטאת השותפין אלמא תטאת לבור ותטאת שותפין שוות, ושמעינן מינה דס"ל כמו שבתטאת לבור אין מיתת אחד לא מעלה ולא מורידין לענין התטאת ונם בתטאת השותפין כמו כן, ודאי רב יוסף הסם בהוריות דלא מייתי ר"ש ראיה מינה לשותפין אלא הכהנים גופייהו אספר של יוה"כ מכפר עליהם (ומשני ליבור) [שאני דליבור הסם] דאיקרו הקל לגבי הפר דאיתקדש לקהל לענין כפרת פר יוה"כ, (מדמסקר) [ומסקינן] ובעי מאי הוי עלה לי כאבי דאמר דמיתי ר"ש ראיה מלבור לשותפין ונלמוד מסם שתטאתומיסם שוין גם לענין שאין [מיתה] מועלת בשותפין כמו שאינה מועלת בלבור, אי כרב יוסף דאמר דפר יוה"כ תשיב דלבור ולא

עין משפט נר מצוה

לח א ב מיי' פ"ח מהל' מעילה הלכה ט:

לט ג מיי' פ"ח מהלכות קרבן פסח הלכה ח:

מ ד מיי' שם פ"ז הלכה ח:

מא ה ו מיי' שם [פ"ח הלכה ח] ופ"י הלכה טו:

רבינו חננאל

ושינון כל שום תמורה אחת היא, אבל זבח האיבא זבח ואיבא בכור ואיבא שלמים ואיבא מעשר. ואקשינן ולרב ששת אדמוקים לה באילו של אהרן נוקמה בפסח כו'. ושינון פסח אינו קרבן יחיד דקתני אין שוחטין את הפסח על היחיד. ופסח שיני נמי לא דחי טומאה דתניא הראשון דוחה טומאה השיני אינו דוחה טומאה. ואקשינן לר' יעקב מאי שנא פסח דקרי ליה קרבן יחיד, וחגיגה קרי לה קרבן צבור. אי משום דאתי בכנופיא, כלומר בבוא כל ישראל לחוג. פסח נמי בכנופיא אף, דהא כל ישראל חייבין לעשות הפסח. ודחי האי פסח דקתני ר' יעקב פסח שני הוא דליתיה בצבור. ומי דחי טומאה סבר לה כר' יהודה דתניא השני דוחה שבת ולא את הטומאה דהאי מפני טומאה דחיתו, יחזור ויעשנו בטומאה. ר' יהודה אומר דוחה אף את הטומאה התורה ההחירה עליו לעשות בטהרה, לא זכה יעשנו בטומאה שנאמר ככל חקת הפסח יעשו אותו.

תוס' ישנים (המשך)

דשותפין, ומסקינן כאביי דבאל מקום נמיר להו אלמא חטאת דכ"ל נמי אינם מתה וכ"ל ליכא למימר [דליבור ניהו] אלא ולאי שותפין חטאתם בחטאת לבור רועה. הכי אמינא שפיר קוניא דהוריות. וה"נ בשמעתין אמי שפיר דאמי פירוש דלא מצי למימר השתא אלינא דר"ש (ו)בפקותא בין אי הוי פר יוה"כ חטאת לבור בין אי הוי חטאת שותפין אלא לענין אימוי פר הוראה, אבל לענין מיתת אחד מן הבעלים אין מילוק לר"ש בין לבור לשותפין דבמסיק בהוריות כאביי ולא כרב יוסף, ומיהו לרבי יהודה הוי מצי למימר [בפקותא] אי הוי פר יוה"כ חטאת השותפין (מתרבע היה מיתה) [הקרבן היה נפסל במיתת] אחד מן הבהנים אם מת אחד שהופרש הפר ויומת הפר, ואי הוא חטאת לבור לא [מלרכה] בים מילי ויקבע דאין לבור מתים דנפקא לן מבפר לענין ישראל, אבל מקרבן לא לענין בעלי מומין אם מת אחד מן הבהנים אם לא (מת) [במת] אחד מב"ד שפטורין מפר העלם דבר, ואע"ג דמלי מצמה האי נפקותא לרבי יהודה דבעלי מומין אינם נפקא לן מבפר אינה נפקא לן מבפר אינה נפקא לן מבפר אינה